

Digital Divide v České republice

Internet & technologie, Praha, 20.5. 2008

Mgr. Jan Sládek

Mgr. Petr Lupač

World Internet Project - Czech Republic

Filozofická fakulta UK

Centrum globálních studií při FF UK a FÚ AV

Sociologie a digital divide

- Užití pojmu v sociologii
- Proč je digital divide chápán jako společenský problém
- Čtyřstupňový model přístupu k technologii
  - I. Motivační přístup
  - II. Materiální přístup
  - III. Dovednostní přístup
  - IV. Uživatelský přístup
- Kam směřuje informační dálnice?

Co je to digital divide ?

„Vlády Průmyslového světa, vy utahaní obři z masa a oceli, přicházím z Kyberprostoru, nového domova Mysli. Ve jménu budoucnosti prosím vás minulé, abyste nás nechali na pokoji – nejste mezi námi vítáni....Vytvoříme civilizaci Mysli v Kyberprostoru. Kéž je humánnější a spravedlivější než svět, který utvořily vaše vlády.“

John Perry Barlow, Davos, 1996

„Uzavřít digitální propast je jedna z nejdůležitějších věcí, kterou můžeme udělat pro odstranění toho druhu chudoby, která je neomluvitelná v takové ekonomice, jakou máme dnes.“

Bill Clinton, 2000, National Call to Action

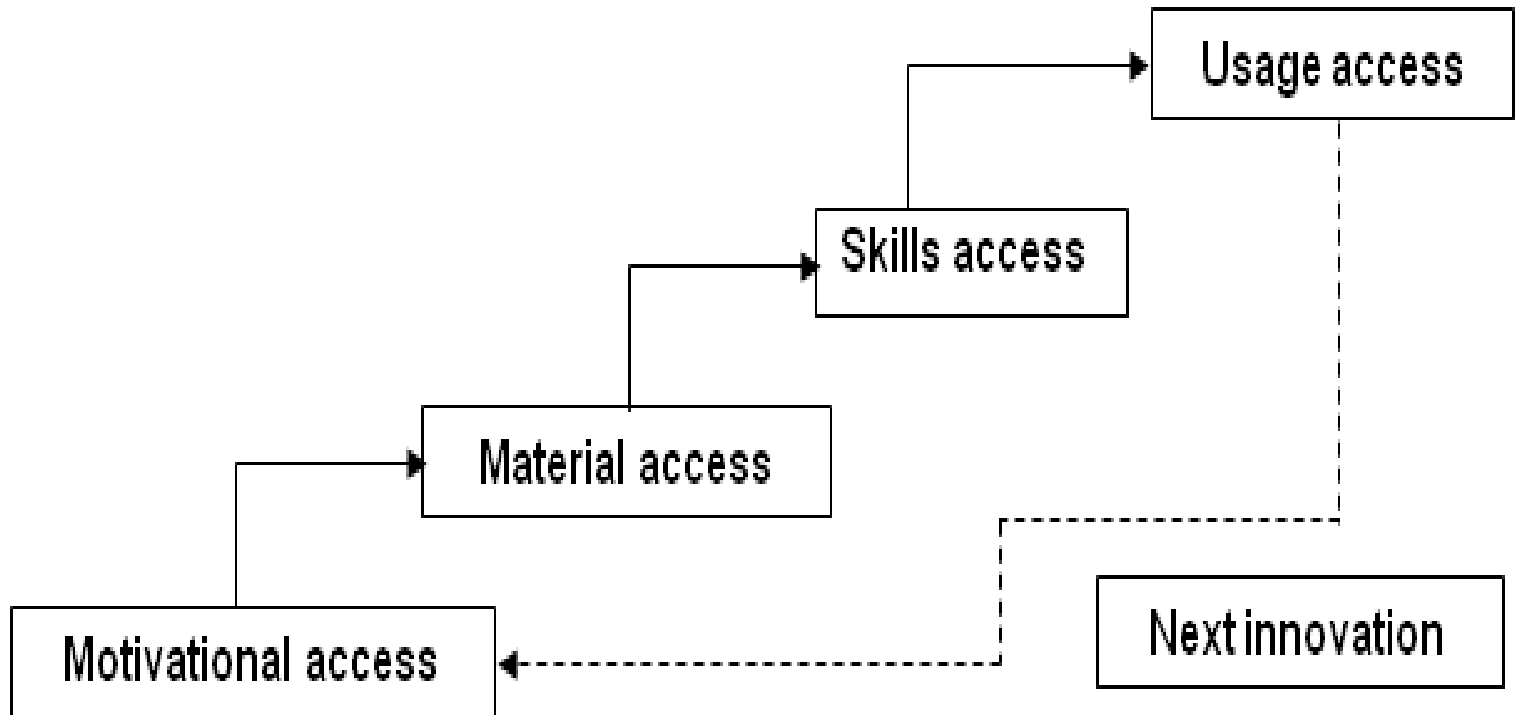
„Centrální postavení internetu v mnoha oblastech společenských, ekonomických a politických aktivit je rovnocenné marginalitě těch s omezeným či žádným přístupem k internetu...“

Manuel Castells, 2001, The Internet Galaxy

Je digital divide společenský problém?

- Stále větší část každodenní komunikace se odehrává prostřednictvím ICTs
= sociální vyloučení nepřipojených
- Nárůst objemu a významu informací v ekonomice i v běžném životě v podmínkách globalizace
= lepší sociální pozice těch, kdo jsou efektivnější v práci s informacemi

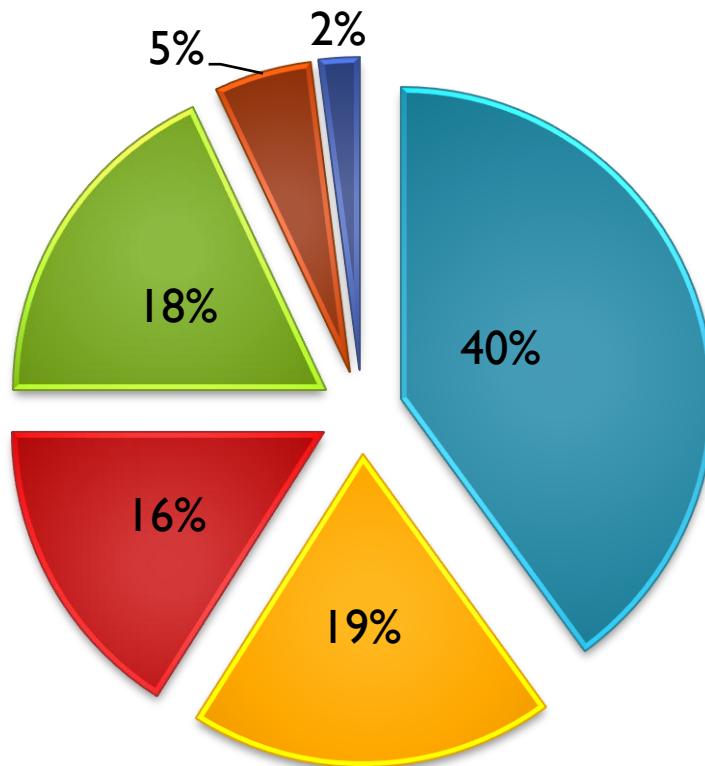
Čtyřúrovňový model přístupu

Upraveno podle Van Dijk , J.A. G. M. (2005) *Deepening digital divide: Inequality in the information society*. Thousand Oaks, CA: Sage., str. 22

I. Motivační přístup

Jaký je hlavní důvod, proč Vy osobně nepoužíváte internet?

- Nemám počítač nebo nemám internetové připojení
- Nevím, jak internet používat, nevyznám se v tom
- Internet je příliš drahý, nemohu si dovolit poplatky, náklady
- Internet mě nezajímá, neshledávám internet užitečný
- Nemám čas, jsem příliš zaměstnaný(-á)

Zdroj:WIP CZ, 2007, N=713 (neuživatelé)

II.A. Materiální přístup

Používáte Vy osobně internet, to je www stránky, e-mail nebo kteroukoliv jinou část internetu z domova nebo z kteréhokoliv jiného místa?

Vybrané skupiny obyvatelstva	Rok		
	2005	2007	změna
12-18 let	87	93	+6%
27-33 let	61	74	+13%
48-54 let	39	46	+7%
62+ let	11	12	+1%
Podnikatelé a živnostníci	78	87	+9%
Zaměstnanci	56	62	+6%
Nezaměstnaní	31	37	+6%
Základní vzdělání (bez studentů)	11	16	+5%
Vzdělání s maturitou (bez studentů)	60	66	+6%
Příjem domácnosti do 15 tis. Kč	24	24	0%
Příjem domácnosti nad 35 tis. Kč	75	79	+4%

Zdroj: WIP CZ, 2005, 2007

II.B. Materiální přístup

Domácnosti s PC/připojením k internetu ve 2. čtvrtletí 2007

Typ domácnosti	PC	Internet
Jeden dospělý bez závislých dětí	15,9%	12,0%
Dva dospělí bez závislých dětí	25,3%	20,4%
Tři nebo více dospělých bez závislých dětí	43,6%	34,8%
Jeden dospělý se závislými dětmi	49,8%	40,0%
Dva dospělí se závislými dětmi	69,6%	57,1%
Tři nebo více dospělých se závislými dětmi	68,6%	55,9%

Zdroj: ČSÚ, 2007

III. Dovednostní přístup

Vybrané skupiny obyvatelstva	Úroveň znalosti práce s internetem		
	Základní	Střední	Pokročilá
	Muži	36,4	31,1
Ženy	48,6	35,6	14,4
16 – 24 let	25,8	36,7	35,8
35 – 44 let	47,6	32,3	18,6
55 – 64 let	56,0	29,6	12,4
Střední vzdělání bez maturity	60,3	26,9	10,2
Stř. vzdělání (maturita)	42,0	34,1	22,9
Vysokoškolské vzdělání	32,2	36,0	31,0

Zdroj: ČSÚ, 2007

IV.A. Uživatelský přístup

- Délka používání internetu výrazně koreluje s:
  - dobou používání internetu v hodinách týdně
  - šíří používaných aplikací a funkcí
  - preferencí rychlejšího připojení
  - typem preferovaných online aktivit
- Přejít od dial-up na broadband významně mění strukturu a šíří používaných aplikací a vede k nárůstu času stráveného u internetu
- Vyšší vzdělání je spojeno s používáním internetu k strategickým účelům, zatímco lidé s nižším vzděláním používají internet spíše jako zdroj zábavy

IV.B. Délka užívání internetu / funkce

Podíl uživatelů, kteří užívají internet k danému účelu alespoň jednou měsíčně			
	Nováčci (méně než 2 roky)	(2 – 6 let)	Zkušení uživatelé (6 a více let)
Vyhledává domácí nebo zahraniční zpravodajství	76	85	92
Hledá práci	42	44	54
Nakupuje	35	50	68

Zdroj:WIP CZ, 2007, N=869 (Uživatelé internetu)

Kam směřuje informační dálnice?

- Digitální propast se ani tak nerozšiřuje, jako spíš prohlubuje
- ➔ Klíčový je důraz řešit spolu s možností fyzického přístupu i otázky motivace a především dovedností (K čemu? Jak?)
- Tlak na „digitalizaci společnosti“ vede spíše k tomu, že rozdíly v používání ICT se stávají skutečným zdrojem sociální nerovnosti a sociálního vyloučení
- ➔ Nepodporovat výlučně CMC, zavádět paralelně alternativní a uživatelsky jednodušší formy komunikace (př. možnost jak mobilu a internetu)

Děkuji za pozornost

Mgr. Jan Sládek

jan.sladek@ff.cuni.cz

<http://jansladek.eu>